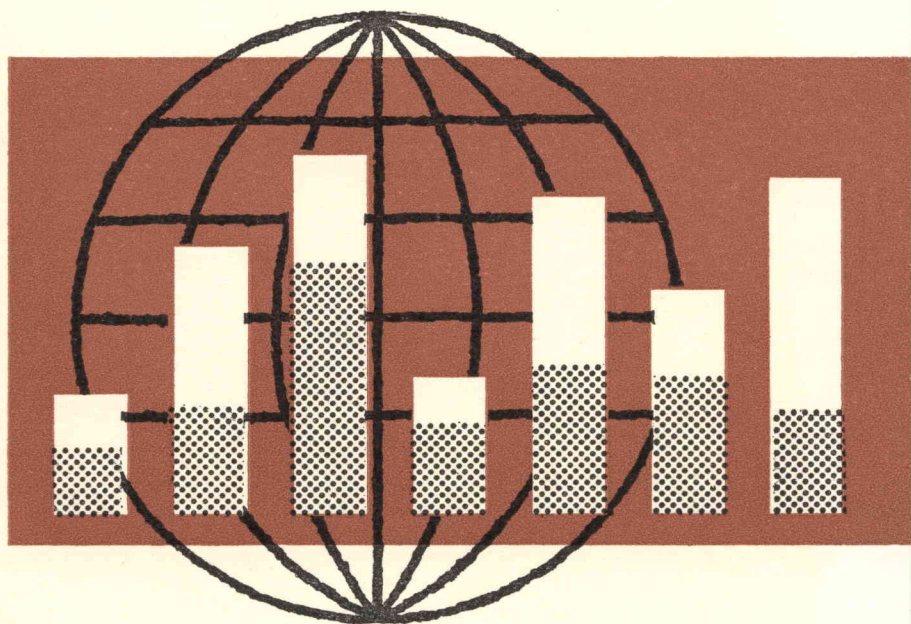

Det ekonomiska läget

Juni 1964 Nr **2**

Utbetad inom Industriens Utredningsinstitut

Distribuerad av Svenska Arbetsgivareföreningens sektion för företagsnämnder

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

<i>Allmän internationell översikt</i>	3
USA	4
Storbritannien	5
Västtyskland	6
<i>Allmän svensk översikt</i>	8
Industriproduktionen	10
<i>Branschutvecklingen i Sverige</i>	12
Malmbrytning och metallindustri	12
Träindustri	20
Massa- och pappersindustri	23
Textil- och konfektionsindustri	27
Sko- och läderindustri	31
Byggnadsverksamheten	32
Kraftverk	33

»Det ekonomiska läget», som distribueras av SAF:s sektion för företagsnämnder, utkommer tre gånger per år, varav två gånger under våren och en gång under hösten. Dessutom publicerar SAF genom sektionen för samhällsekonomi ett bildmässigt informationsmaterial i form av stillfilmer (bildband med inspelad kommentar) över konjunkturläget, »*Ekonomisk vårjournal*» resp. »*Ekonomisk höstjournal*». Stillfilmerna uthyras och försäljas genom PA-distribution, Warfvinges väg 26, Stockholm K, tel. 54 13 10. Till dessa stillfilmsjournaler finnes ett särskilt texthäfte, som delvis anknyter till »*Det ekonomiska läget*».

Översikten har utarbetats inom Industriens Utredningsinstitut varvid det förberedande arbetet utförts av civilekonom Lars Vinell.

Allmän internationell översikt

Konjunkturutvecklingen har under den senaste tiden varit klart uppåtriktad i flertalet västliga industriländer. Såväl i de anglosachsiska länderna som på den västeuropeiska kontinenten har tillväxten i efterfrågan och produktion skett i snabb takt. Som följd härav har företagens kapacitetsutnyttjande och efterfrågan på arbetskraft stigit. Detta har i sin tur lett till en press uppåt på prisnivån och ökade risker för en mera markerad inflation. I vissa länder, t.ex. Frankrike och Italien, har under de senaste åren en förhållandevis kraftig höjning av prisnivån ägt rum, vilket föranlett myndigheterna att tillgripa starkt restriktiva ekonomisk-politiska motåtgärder. I år synes den ekonomiska politiken även i flertalet andra länder få en konjunkturdämpande karaktär. I t.ex. Storbritannien har åtgärder vidtagits av regeringen för att dämpa tendenserna till övertryck inom ekonomin, vilka under årets första månader tog sig uttryck i kraftiga importstegringar.

Även om den ekonomiska politiken överlag får en mera restriktiv inriktning, blir sannolikt den ekonomiska tillväxttakten i de större industriländerna högre i år än i fjol. Vad gäller Västeuropa har flera tecken till en intensifierad investeringsverksamhet inom industrin börjat göra sig gällande. I USA har den expansion i industriinvesteringarna som började förra året i år ytterligare förstärkts. Den mest expanderande sektorn i Västeuropa är emellertid nu liksom i fjol exporten. Exportökningen hänför sig framför allt till den västeuropeiska intrahandeln. Men även handeln mellan USA och Västeuropa har fått en kraftigt ökad omfattning. Däremot har den privata konsumtionens stegring i Västeuropa varit relativt sett mindre i år än i fjol. I USA väntas däremot konsumtionsökningen bli väsentligt större än förra året. Detta är framför allt en följd av den i februari beslutade skattesänkningen.

Till följd av den kraftiga uppgången i industriländernas produktion har även råvaruländernas ekonomiska situation väsentligt förbättrats. Exporten från dessa länder till både USA och Västeuropa steg nämligen under 1963 och de första månaderna 1964 i be-

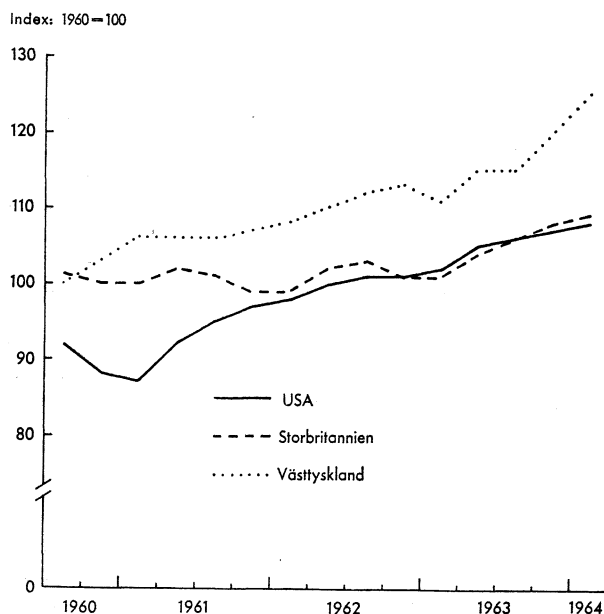
tydande omfattning. Denna exportökning skapade en ökad importförmåga och på sistone har råvaruländerna kommit att spela en viktig roll för industri-ländernas exportökning. Det kan dock framhållas att det förbättrade marknadsläget för råvaror huvudsakligen kommit ett fåtal av råvaruländerna till godo. För det stora flertalet av dessa länder utgör bristen på utländsk valuta ett synnerligen besvärande problem.

**Fortsatt
konjunktur-
uppsving
i USA**

Det ekonomiska uppsving som nu i drygt tre år pågått i USA visar ännu inga tecken att försvagas. Det första kvartalet steg nämligen den totala produktionen (BNP) i en takt som motsvarar ca 6 procents ökning per år. Uppgången var i särskilt hög grad koncentrerad till den privata konsumtionen, medan lagerinvesteringarna, som under andra halvåret i fjol utgjort en starkt expansiv faktor i konjunkturutvecklingen, nu minskade avsevärt.

Flera omständigheter tyder på att ökningstakten i produktion och efterfrågan under fortsättningen av innevarande år kommer att stiga ytterligare.

Figur 1. Industriproduktionen i USA, Storbritannien och Västtyskland

Källa: Main Economic Indicators (OECD).

För det första visar de enkäter över hushållens utgiftsplaner, som nyligen företagits och som tidigare visat sig vara tämligen goda prognosinstrument, på en fortsatt kraftig uppgång i den privata konsumtionen. Som exempel på expansionen i konsumtionsutgifterna kan nämnas att bilköpen hittills legat på en 6 procent högre nivå än under förra året, vilket gav den näst högsta bilförsäljning som någonsin nåtts. Vidare är också en kraftig uppgång i industrins investeringar att vänta. Sedan i fjol höst har företagen enligt gjorda enkäter successivt uppjusterat sina investeringsplaner. Den senaste uppgiften anger en investeringsökning på 12 procent mellan 1963 och 1964, vilket skulle innebära en betydligt högre ökningstakt än under de närmast föregående åren. Dessutom är med tanke på lagrens låga nivå i förhållande till produktion och orderläge en snabb ökning i lagerinvesteringarna mycket trolig.

Den beräknat kraftiga ökningen i totalefterfrågan kommer av allt att döma snabbt att leda till produktionsökningar. Fortfarande råder nämligen tämligen stor tillgång på outnyttjad kapacitet inom flertalet sektorer. Därför synes inte heller sannolikheten vara stor för att efterfrågeökningen kommer att leda till prisstegringar av den storlek som förekommer i Väst-europa. Med hänsyn till den för närvarande relativt starkt stigande trenden i pris/kostnadsutvecklingen i Västeuropa torde detta innebära att de amerikanska företagens konkurrensmöjligheter på världsmarknaden ytterligare förbättras.

Den ekonomiska expansionen i Storbritannien, vilken under förra våren efterträdde två år av stagnation, har fortsatt även under innevarande år. Den har därvid kommit att beröra allt flera sektorer. Uppsvinget sattes i gång under de första månaderna förra året av en kraftig uppgång i exporten, varefter en påtaglig stegring följde i bostadsbyggandet och den privata konsumtionen. Produktionsökningen emanerade också från en expansiv konjunkturpolitik, vilken möjliggjordes av den gynnsamma utvecklingen i utrikeshandeln. I år har även industrins investeringar, som varit sjunkande sedan mitten av 1961, börjat stiga. Till följd av produktionsökningen har arbetslösheten, som för ett och ett halvt år sedan var oroväckande hög, successivt nedbringats.

Under det senaste halvåret har vissa överhettningstendenser i den brittiska ekonomin börjat framträda. Prisstegringarna har blivit mera markanta än tidigare och importöverskottet har vuxit på ett oroväckande sätt. Detta har föranlett den brittiska regeringen att vidta vissa restriktiva åtgärder. Dels har man höjt diskontot, dels har man vidtagit skatthöjningar på vissa varor. Till följd härav beräknas konsumtionsstegringen dämpas något. Någon större avmattning i den totala efterfrågans ökning torde emellertid dessa åtgärder knappast leda till. Exportutsikterna har snarare ytterligare förbättrats sedan förra året och industrins investeringar kommer av företagsenkäter att döma att öka i betydande omfattning. Myndigheternas värnande om pundets ställning utgör emellertid alltid en osäkerhetsfaktor vid bedömningen av konjunktutsikterna i Storbritannien under ett pågående uppsving. Det kan för närvarande inte anses uteslutet att ytterligare åtstramande åtgärder kommer att vidtagas, vilket i så fall skulle innebära att den ekonomiska expansionen blir något mindre än beräknat.

Produktionen i Västtyskland, vilken under en tid kännetecknats av en förhållandevis lugn uppgångstakt, expanderade under det senaste halvåret ovanligt kraftigt. Sålunda låg industriproduktionen under första kvartalet 1964 11 procent högre än under motsvarande period 1963. Till skillnad mot utvecklingen under 1962 och 1963, då produktionsstegringarna till största delen föll på konsumtionsvarusektorn, var produktionsökningen i år tämligen jämnt fördelad mellan konsumtions-, investerings- och råvaruindustrierna.

Till följd av produktionsuppgången har läget på arbetsmarknaden efter en tids avspänning ånyo kommit att präglas av en markant arbetskraftsbrist. Gapet mellan antalet lediga platser och antalet arbetslösa har den senaste tiden kraftigt vidgats. Därmed har också pressen uppåt på lönenivån blivit starkare. Avtalsförhandlingarna under hösten kan därför väntas resultera i stora lönelyft.

Det pågående konjunkturuppsvinget startade med en kraftig ökning i exporten. Denna synes även i år bli en ledande komponent i konjunkturutvecklingen. På sistone har också industriinvesteringarna börjat öka. Enligt de senaste investeringsenkäterna kommer en kraftig investeringsökning inom industrin att äga

rum under 1964. Härpå tyder också det senaste halv-
årets kraftigt stigande orderingång till maskinindu-
strin. I och med att takten i inkomstökningarna väntas
stiga är en ökad tillväxttakt i den privata konsum-
tionen också sannolik.

Hittills under efterkrigstiden har på grund av en
hög utbudselasticitet konjunkturuppgångarna i Väst-
tyskland inte resulterat i några större prisstegringar.
I dagens läge ter sig möjligheterna till fortsatt pris-
stabilitet mindre gynnsamma i Västtyskland. På
flera områden är kapaciteten redan hårt ansträngd
och som nämnts har arbetskraftsbristen skärpts. Hit-
tills har regeringen förhållit sig tämligen passiv. Vissa
åtgärder har dock vidtagits för att minska kapitalim-
porten och höja kapitalexporten. Härigenom har man
velat förhindra att de under de senaste månaderna
starkt stigande exportöverskotten genom motsvarande
ökning av guld- och valutareserverna leder till kredit-
expansion som spränger de reala resursernas ramar.

Inflations- tendenser i Västtyskland

Allmän svensk översikt

Den gradvisa förbättring i det ekonomiska klimatet i Sverige som ägde rum under förra året övergick under de första månaderna i år i en påtaglig expansion. Såväl export som produktion fick en kraftigt ökande omfattning. Denna utveckling var emellertid till en del betingad av väderleksförhållandena. Medan fjolårets vinter var ovanligt lång och kall, var årets vinter betydligt varmare än normalt. Detta skapar givetvis skillnader i graden av ekonomisk aktivitet mellan olika perioder utan att någon egentlig förändring i konjunkturläget behöver ha inträffat. Mycket tyder dock på att efterfrågesituationen avsevärt förändrats sedan ett år tillbaka. För drygt ett år sedan karakteriserades det ekonomiska läget av en begynnande avmattning inom verkstadsindustrin samtidigt som skogsindustriernas situation ännu präglades av 1962 års konjunkturbakslag. För närvarande tycks verkstadsindustrin befinna sig i begynnelsen av ett nytt uppsving medan skogsindustrierna åtminstone mängdmässigt uppvisar en kraftig expansion. Produktions-takten hos järnverken är också högt uppskruvad.

Ett villkor för den snabba produktionsökningen har varit den tillgång på outnyttjad kapacitet, som funnits hos industrierna inom både skogs- och metallsektorn. Den snabba produktionstillväxten under året har dock på sina håll redan lett till praktiskt taget fullt kapacitetsutnyttjande. Mest framträdande är detta förhållande vid järnverken.

Genom det ökade kapacitetsutnyttjandet har lönsamheten hos företagen förbättrats. Någon vinstkonjunktur i stil med de under 1950-talet rådande kan emellertid inte sägas föreligga. Prissituationen för den svenska exportindustrin präglas fortfarande av det karga konkurrensklimat som den västeuropeiska investeringsexpansionen under 1950-talets sista och 1960-talets första år resulterade i. Visserligen har man på flera håll inom såväl metall- som träsektorn under senare tid haft stigande priser på sina produkter, men i allmänhet har den prisnivå som rådde före prisfallen för några år sedan ännu inte uppnåtts.

Uppsvinget har också medfört en ökad efterfrågan

på arbetskraft. Till följd härav har antalet arbetslösa under årets lopp kraftigt minskat och på vissa områden föreligger för närvarande en betydande arbetskraftsbrist. Arbetsmarknadssituationen är emellertid fortfarande starkt geografiskt splittrad. Skillnaden mellan norrlandslänet och övriga Sverige är i detta avseende fortfarande påfallande stor. Som exempel kan nämnas att arbetslösheten bland byggnadsarbetare i de sju nordligaste länen hittills i år varit större än vid motsvarande tid i fjol.

Med tanke på den starka internationella konjunkturuppgången och på den senaste tidens orderansvällning till den svenska industrin synes betydande leverans- och produktionsstegringar vara att vänta under återstoden av 1964. Takten i produktionsökningen kommer sannolikt i huvudsak att bestämmas av tillgången på produktionsresurser och inte av brist på efterfrågan.

Det starka konjunkturuppsvinget under årets första

Tabell 1. Reviderad försörjningsbalans för 1964
Miljoner kronor i 1963 års priser

	<i>Förändr.</i> 1962—63 Procent	1963 Miljoner kronor	<i>Förändr.</i> 1963—64 Miljoner kronor	Procent
<i>Tillgång</i>				
Bruttonational- produkt	3,5	87.040	4.729	5,5
Import	6,5	17.542	1.412	8
Summa tillgång	4,5	104.582	6.141	6
<i>Efterfrågan</i>				
Privat brutto- investering	1,5	16.318	693	4
Statlig brutto- investering	1	6.131	303	5
Kommunal brutto- investering	15,5	5.949	596	10
Lagerförändring ..	.	—261	826 ¹⁾	.
Privat konsumtion	4,5	46.879	1.643	3,5
Statlig konsumtion	9	5.126	384	7,5
Kommunal konsumtion	5	7.192	432	6
Export	6,5	17.248	1.264	7,5
Summa efterfrågan	4,5	104.582	6.141	6

1) Siffran innebär att lagerökningen 1964 beräknas bli 565 miljoner kronor, vilket innebär en ökning i förhållande till 1963 med 826 miljoner kronor.

Källa: Kungl. Maj:ts proposition nr 150 år 1964.

månader har föranlett finansdepartementet att i den reviderade nationalbudgeten företa uppjusteringar av flera poster i försörjningsbalansen för 1964 jämfört med de 5 månader tidigare framlagda preliminära beräkningarna. Den mest iögonfallande höjningen gäller exporten, som nu väntas bli 7,5 procent större än i fjol. En annan betydande upprevidering avser den privata investeringsverksamheten. Ökningen inom denna sektor är till största delen hänförlig till bostadsbyggandet, som tydligen även detta år kommer att ta en stor del av resursökningen i anspråk vad gäller såväl kapital som arbetskraft.

Som framgår av tabell 1 kommer den offentliga expansionen även i år att bli betydande. Med hänsyn till det förändrade konjunkturläget ter sig den planerade ökningen av statens och kommunernas verksamhet i största laget. Trots att årets avtalsförhandlingar resulterade i jämfört med tidigare år måttliga lönestegringar finns risker för att den inhemska efterfrågan ökar så mycket att ett efterfrågeöverskott med åtföljande prisstegringar uppstår. Detta kan också medföra att importökningen blir större än vad som förutses i nationalbudgeten. Denna ökning har redan nu antagits bli av betydande omfattning.

INDUSTRIPRODUKTIONEN

Industriproduktionen var under 1963 enligt statistiska centralbyråns produktionsindex ca 2 procent högre än under 1962 och 4 procent högre än under 1961. Denna tillväxttakt är mindre än hälften så hög som den av långtidsutredningen kalkylerade genomsnittliga ökningen mellan 1960—65. Konjunkturinstitutets beräkningar ger en gynnsammare bild av produktionsutvecklingen. Enligt dessa var den årliga ökningstakten under nämnda år 3 resp. 5 procent. Skillnaden mellan dessa resultat beror dels på att man använt olika vikter vid sammanvägningen av branscherna, dels på att man använt olika produktivitetsantaganden för de branscher där sysselsättningen är indikator på produktionen. Den väsentligaste skillnaden i sistnämnda avseende är att konjunkturinstitutet för verkstäderna räknar med en produktionsstegring per arbetstimme och år på 4 procent medan centralbyråns index utgår från en årlig produktivitetsökning på ca 2 procent. Då produktiviteten visat sig fluktuera tämligen kraftigt

år från år inrymmer uppenbarligen produktionsindex uppskattning av produktionen ganska stora felmarginaler.

Som framgår av tabell 2 steg ökningstakten i produktionen under sista kvartalet i fjol. Accelerationen blev ännu mer påtaglig under första kvartalet i år, då för övrigt produktionsökningen var jämnare fördelad på de olika branscherna än under fjolåret. Visserligen förklarar som tidigare nämnts skillnaden i väderlek en del av den ovanligt starka uppgången men utan tvivel var denna till största delen konjunktorellt betingad. Enligt konjunkturinstitutets företagsenkät är en fortsatt uppgång i produktionen att vänta. Sannolikt kommer därvid styrkan i denna uppgång att successivt förskjutas från trä- till metallsektorn.

**Stigande
ökningstakt
i industri-
produktionen**

Tabell 2. Industriproduktionen

Procentuella förändringar jämfört med motsvarande perioder föregående år

	1963				1964
	I kv	II kv	III kv	IV kv	I kv
Hela industrin	± 0	+ 3	+ 1	+ 5	+ 9
Kapitalvaruindustri ..	- 2	+ 1	+ 1	+ 2	+ 6
Konsumtionsvaruindustri	+ 2	+ 5	+ 2	+ 5	+ 8
Malmbrytning och metallindustri	- 2	± 0	± 0	+ 1	+ 4
<i>därav</i>					
järnmalmgruvor ..	- 2	+ 7	+ 4	+11	+ 9
järn- och metallverk	+ 3	+ 5	+ 9	+11	+13
sysselsättning i verkstadsindustrin	- 5	- 4	- 4	- 3	± 0
Träindustri	± 0	+ 4	+ 3	+ 3	+10
Massa- och pappersindustri	+ 8	+ 9	+12	+16	+17
<i>därav</i>					
massaindustri	+11	+10	+17	+17	+18
pappersindustri	+ 6	+ 9	+ 8	+16	+15
Livsmedelsindustri	± 0	+ 2	- 2	+ 3	+ 9
Textil- och sömnadsindustri	+ 2	+ 6	+ 1	+ 2	+ 2
<i>därav</i>					
väverier, spinnerier och trikåfabriker	+ 1	+ 3	+ 1	± 0	—
konfektionsindustri	+ 5	+ 9	+ 2	+ 4	—
Läder- och skoindustri	± 0	+10	+ 5	+ 5	+ 3

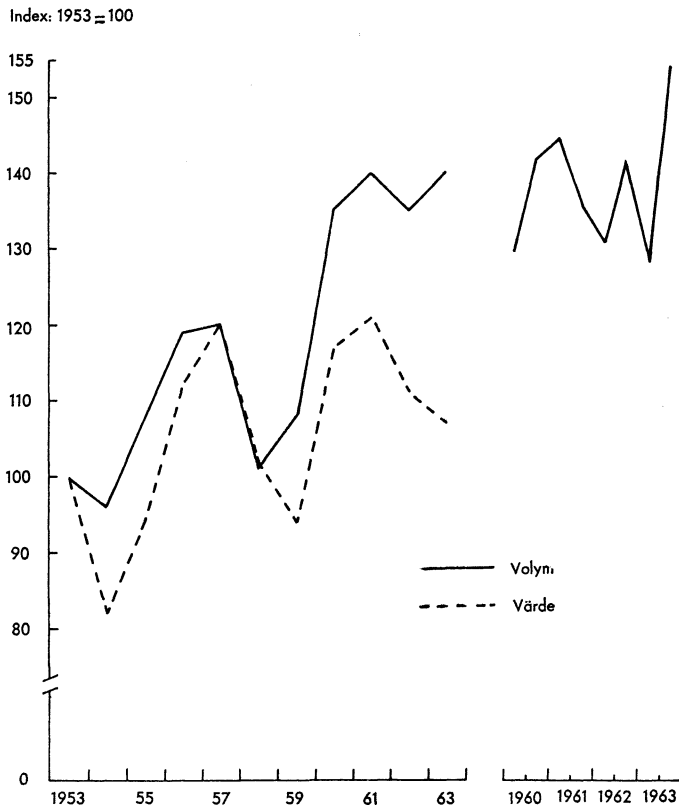
Källa: Statistiska Meddelanden (statistiska centralbyrån).

MALMBRYTNING OCH METALLINDUSTRI

Läget på den internationella järnmalmsmarknaden skiftade under senare delen av 1950-talet karaktär. Den tidigare under efterkrigstiden rådande högkonjunkturen avlöstes då av betydligt sämre avsettningsförhållanden. Priser och lönsamhet sjönk och efter hand började driften vid flertalet av de minst räntabla gruvorna att läggas ned. Orsaken till denna utveckling

Figur 2. Export av malm 1953—63

Källa: Konjunkturläget (konjunkturinstitutet).

står främst att finna hos faktorer på utbudssidan. Upptäckten av nya malmfyndigheter, vilka snabbt kom att utnyttjas, ledde så småningom till en kraftig ökning av utbudet. För Västeuropas del steg dessutom den utifrån kommande konkurrensen genom sjunkande fraktpriser. De västeuropeiska stålverkens järnmalmsbehov tillgodosågs i allt högre grad från transoceaniska gruvor. Under 1960-talets första år skärptes utbudstrycket ytterligare genom en konjunkturmässig tillbakagång i stålproduktionen.

Den svenska gruvindustrin, vars produktion till drygt $\frac{3}{4}$ går på export till Västeuropa, har givetvis kraftigt påverkats av denna förändring. Som framgår av figur 2 har expansionen i exportvolymen dämpats avsevärt. Tydligast avspeglar sig dock marknadsförändringen i priserna, som sedan 1957 stadigt har fallit. Detta har minskat vinstmarginalerna och för vissa mellansvenska gruvor har lönsamhetsläget varit prekärt.

Det mängdmässiga resultatet för fjolårets verksamhet framgår av tabell 3. Fjolårets produktionssiffra är den högsta som uppnåtts och endast under 1961 har exportvolymen varit större än i fjol. På grund av prisfallet sjönk emellertid exportvärdet jämfört med 1963 ca 5 procent till 930 milj. kr. Att produktionen med tanke på den höga inhemska stålproduktionen inte steg mera får i främsta hand tillskrivas de inhemska järnverkens ökade användning av skrot. Som ett utslag härav fyrfaldigades importen av järnskrot mellan 1962 och 1963.

Under senare hälften av fjolåret började stålproduktionen i Storbritannien och efterhand också i Västtyskland att skjuta fart uppåt, vilket till följd av de små lagren hos malmköparna relativt snabbt ledde till export- och produktionsökningar vid de svenska gru-

**Kvantitativ
exportupp-
gång men
fortsatt pris-
sänkning
för järnmalm**

**Tabell 3. Produktion, leveranser och lager
av järnmalm 1959—63**

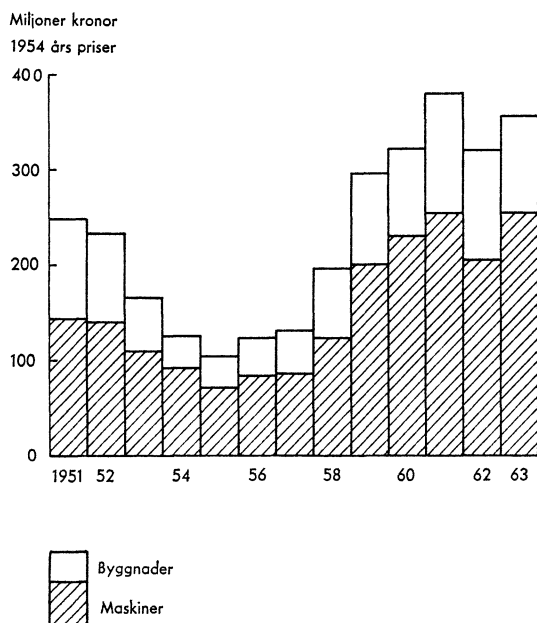
	Milj. ton				
	1959	1960	1961	1962	1963
Produktion	18,3	21,3	23,1	22,0	23,6
Leveranser	17,6	21,8	22,8	21,6	22,7
Lager vid årets slut	3,5	3,0	3,4	3,8	4,4

Källa: Jernkontorets kvartalsstatistik.

vorna. Det är ännu svårt att säga hur långvarig produktionsuppgången hos de västeuropeiska stålproducenterna kommer att bli. Å ena sidan verkar uppgången hittills huvudsakligen ha varit betingad av ökad lagerefterfrågan, varför en minskning i takten i produktionsstegringarna ganska snart skulle vara att vänta. Å andra sidan synes nu emellertid investeringsverksamheten på flera håll i Västeuropa ånyo vara på väg att stiga, vilket skulle medföra en mera varaktig uppgång i stålproduktionen.

Jämfört med stålproducenterna på kontinenten och i Storbritannien, vilka under 1961, 1962 och tidigare delen av 1963 haft en vikande produktionsutveckling, har de svenska järnverken vad produktionsmängden beträffar hävdat sig tämligen väl. Som framgår av tabell 4 ökade stålproduktionen i Sverige oavbrutet under dessa år. Denna ökning var huvudsakligen framtvingad av den höga investeringsverksamhet, som ägt rum under senare år inom den svenska stålindustrin (se fig. 3). Den kapacitetshöjning som härvid uppstått har påkallat intensiva försäljningsåtgärder. Genom att av-

Figur 3. Järnverkens investeringar 1951—63

Källa: Statistiska Meddelanden (statistiska centralbyrån).

sevärt reducera sina priser lyckades järnverken inte bara öka sina leveranser på hemmamarknaden utan även sin export. Som framgår av tabell 4 har under senare år genom ökad export och minskad import underskottet i stålbalansen väsentligt reducerats. Värde- mässigt sett är Sverige sedan några år nettoexportör.

**Ökad export
minskad
import av stål**

**Tabell 4. Produktion, export och import av stål
1957—63. Tusen ton**

	Produktion			Handelsfärdigt	
	tackjärn	götstål	handelsfärdigt järn och stål	järn och stål Export	Import
1957	1446	2510	1734	383	815
1958	1309	2413	1700	414	765
1959	1408	2862	1932	474	861
1960	1518	3218	2185	531	1157
1961	1761	3558	2422	640	1016
1962	1827	3612	2504	678	953
1963	1889	3899	2726	788	954

Källa: Jernkontorets kvartalsstatistik.

Fjölårets produktionsökning avsåg i främsta hand det ordinära stålet (handelsjärnet), medan framställningen av kvalitetsstål trots en viss ökning ej nådde upp till 1961 års nivå. Ökningen mellan 1962 och 1963 uppgick för de nämnda kvalitetsslagen till 9 resp. 5 procent. Tillverkningen av handelsfärdiga produkter noterade ökning över nästan hela linjen. Särskilt framträdande var ökningen för plåt och band, där

Tabell 5. Export av handelsfärdigt stål 1962—63

	1962 tusen ton	1963	Förändring %
Massiva ämnen	115,5	100,7	—13
Rör och rördelar, rostfria ..	7,8	7,1	— 9
andra	101,8	142,3	+40
Övriga produkter			
olegerat stål med låg kolhalt (ordinärt)	279,4	339,3	+21
rostfritt	36,4	48,6	+34
annat legerat	59,7	59,0	— 1
olegerat kolrikt	77,4	90,6	+17
Summa	678,0	787,7	+16
(mkr)	1 016,2	1 113,6	+10

Källa: Jernkontorets kvartalsstatistik.

kapacitetsutvidgningen de senare åren varit störst. Intressant att notera är den stora stegringen i tillverkningen av armeringsjärn, vilken reflekterar högkonjunkturen inom byggnadssektorn.

Exportresultatet för 1963 redovisas i tabell 5. Exporten var såväl kvantitativt som värdemässigt över lag större än året innan. Genomgående var den värdemässiga ökningen mindre än den kvantitativa, vilket återspeglar de tidigare nämnda prissänkningarna. Dessa synes ha varit särskilt stora för det ordinarie stålet samt för rör. Däremot sjönk exportpriserna på kvalitetsstål obetydligt. Här hade dock ett kraftigt prisfall ägt rum under 1962. Västtyskland var liksom tidigare den största avnämaren av den svenska stålexporten. De stora exportökningarna under 1963 skedde emellertid på Storbritannien, Sovjetunionen och USA. Det sistnämnda landet ryckte upp som den största importören av svenskt kvalitetsstål.

Under innevarande år har stålkonjunkturen ytterligare förbättrats. Exporten har varit hög och kapacitetsutnyttjandet hos järnverken i det närmaste hundra procentigt. Av första kvartalets ordergång att döma synes fortsatta leverans- och produktionsökningar vara att vänta. Fortfarande råder emellertid ett påtagligt kapacitetsöverskott på den internationella stålmarknaden, vilket hindrar efterfrågeökningen från att resultera i större prishöjningar.

Sysselsättningen inom den egentliga verkstadsindustrin var i genomsnitt under 1963 i arbetstimmar räknat ca 4 procent lägre än under 1962. Under fjolårets lopp skedde emellertid en viss omsvängning mot ökad sysselsättning. Denna stegringstendens var dock mycket svag. Ej heller under innevarande år har någon mera påtaglig sysselsättningsökning ägt rum. Några definitiva uppgifter om produktionsutvecklingen finns ej att tillgå. De beräkningar som ligger till grund för statistiska centralbyråns produktionsindex baseras på sysselsättningsuppgifterna och ett antagande om en årlig produktivitetsökning på 2 procent. Enligt denna kalkyl skulle verkstadsproduktionen ha sjunkit med 2 procent mellan 1962 och 1963. Genom att konstruera en försörjningsbalans där produktionen framkommer som restpost (se tabell 6) har konjunkturinstitutet erhållit en produktionsökning på närmare 3 procent för verkstadsindustrin under 1963.

**Långsammare
ökning
i verkstads-
produktionen
1963**

Oavsett vilken av dessa uppskattningar som är den mest realistiska är det emellertid klart att expansions-takten dämpades jämfört med tidigare år.

Produktionsutvecklingen inom verkstadsindustrin har präglats av de allmänna efterfrågetendenserna i Västeuropa: stegringen i den privata konsumtionen, de offentliga utgifterna och bostadsbyggandet samt av-mattningen i den privata investeringsverksamheten. Sälunda har företag med huvudsakligen konsumtions-inriktad produktion i allmänhet haft en gynnsammare utveckling än företag vars tillverkning till större delen utgörs av investeringsvaror. Som exempel härpå kan nämnas att produktionen av personbilar ökade när-mare 15 procent mellan 1962 och 1963, medan lastbils-produktionen mellan samma år föll tillbaka något. Inom verktygsmaskinindustrin fick man förutom en vikande efterfrågan inom landet också vidkännas ökad utländsk konkurrens. I detta sammanhang må nämnas att andelen importerade maskiner av landets totala maskininvesteringar under senare år stadigt ökat. Ut-

Tabell 6. Försörjningsbalans för verkstadsprodukter (exkl. fartyg) 1961—64

Miljoner kronor, 1959 års producentpriser

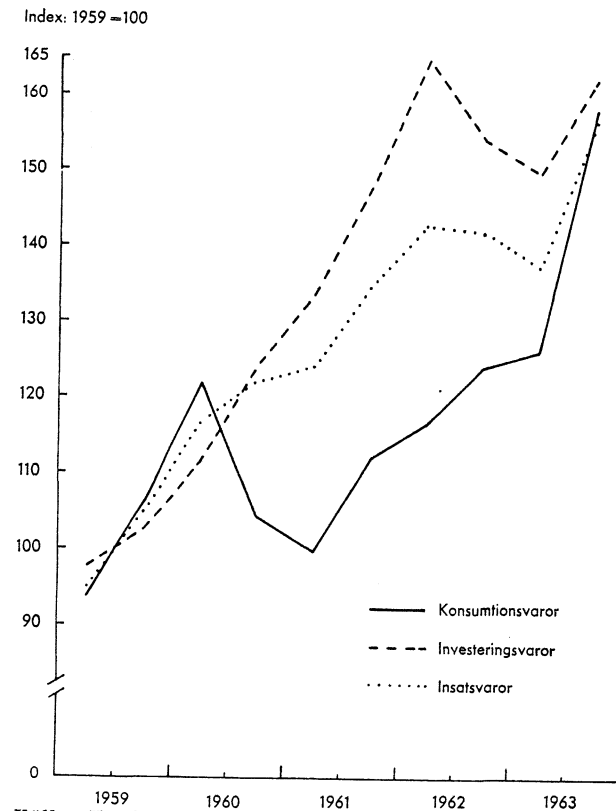
	1961	1962	1963	1964 prognos
Produktion	11.424	12.073	12.394	13.217
Import	4.281	4.511	4.809	5.142
Summa tillgång	15.705	16.584	17.203	18.359
Privat konsumtion	3.109	3.174	3.489	3.731
nyinköp av bilar	1.037	1.128	1.352	1.501
övrigt	2.072	2.046	2.137	2.230
Offentlig konsumtion ..	16	17	19	20
Investeringar i				
maskiner m.m.	5.624	5.898	6.001	6.194
privata	3.743	3.734	3.789	3.899
offentliga	1.881	2.164	2.212	2.295
Lagerförändringar	+405	+356	+184	+124
Export	3.789	4.281	4.462	5.026
Varuinsats	2.762	2.858	3.048	3.264
övrig industri	1.345	1.369	1.468	1.602
byggnadsverksamhet ..	1.417	1.489	1.580	1.662
Summa användning	15.705	16.584	17.203	18.359

Källa: Konjunkturläget (konjunkturinstitutet).

vecklingen av produktionen av lantbruksmaskiner avviker från det allmänna mönstret inom maskinindustrin. Till följd av det intensiva rationaliseringsarbetet inom jordbruket har efterfrågan på traktorer och lantbruksmaskiner stigit. Då de svenska tillverkarna av dessa maskiner dessutom hade framgångar på exportmarknaderna blev fjolårets produktionsökning relativt kraftig.

Efter en period av kraftig expansion började verkstadsexporten under loppet av 1962 att uppvisa lägre ökningstakt och småningom att minska. Denna nedgång fortgick under första kvartalet 1963. Som framgår av figur 4 var denna tillbakagång till största delen

Figur 4. Verkstadsexporten fördelad på användningsområden 1959—63

hänförlig till gruppen investeringsvaror. Tack vare en snabb återhämtning och en kraftig ökning under senare delen av fjolåret kom likväl exporten av verkstadsprodukter detta år att överträffa 1962 års resultat. Värdemässigt var ökningen 6 procent. Som jämförelse kan nämnas att ökningen i den totala exporten mellan nämnda år uppgick till 9 procent i värde räknat.

Den pågående tullavvecklingen inom ramen för EFTA och EEC har hittills inte synbart påverkat verkstadsexportens länderfördelning. Visserligen är EFTA-området en större avnämare av svenska verkstadsprodukter än EEC-staterna men dessa har i flera år successivt ökat i betydelse som importörer av våra verkstadsprodukter. Även under föregående år, då skillnaden i konjunkturläge mellan Storbritannien och EEC-länderna var mindre än på länge, ökade exporten något mer till EEC-området än till EFTA-staterna. Bland de enskilda länderna var Norge den störste importören. De skandinaviska länderna köpte inte mindre än 27 procent av förra årets verkstadsexport.

Verkstadsindustrins utsikter för återstoden av innevarande år kan bedömas med ledning av orderstatistiken och den exportenkät som konjunkturinstitutet företagit. Dessa indikatorer tyder på en från sista halvåret i fjol fortsatt mängdmässig förbättring. Orderingången som i några år varit stagnerande har på sistone blivit mera livlig och enligt konjunkturinstitutets undersökning är företagen mycket optimistiska om exportutvecklingen i år. Av stor betydelse för om dessa förväntningar skall uppfyllas är varaktigheten i den ökade investeringsvilja som börjat framträda i den västtyska och brittiska industrin.

Den internationella varvskonjunkturen genomgick en viss förbättring under fjolåret. Orderingången i världen var i bruttoregister-ton räknat mer än dubbelt så stor som under 1962, vilket dock var ett i detta avseende mycket dåligt år. Efterfrågetillskottet var emellertid ej tillräckligt för att en mera påtaglig minskning i kapacitetsöverskottet inom den internationella varvsindustrin skulle ske. De nya kontrakten har därför i regel inte inneburit någon prismässig förbättring för varven jämfört med de närmast föregående åren.

Sverige hörde till de få länder vars varv lyckades hävda sig i kampen om nya kontrakt mot de japanska

**Förbättrat
orderläge för
verkstäderna**

**Kapacitets-
överskott
hos världens
varv**

varven, vilka fortsatte att utvidga sin marknadsandel. Totalt erhöll de svenska varven ett ordertillskott på 1,6 milj. bruttoton, varav tre fjärdedelar kom från utlandet. Den totala orderstocken vid slutet av året uppgick till 2,6 milj. bruttoton, en betydande ökning jämfört med läget ett år tidigare. Även leveransmässigt noterade de svenska varven höga resultat (se tabell 7). Det är anmärkningsvärt att produktion och leveranser kunnat ske i jämnt stigande takt trots den långvariga lågkonjunkturen på fraktmarknaden och den till följd därav under en längre tid kraftigt minskade ordergången hos varven. Orsaken härtill är att man hade en mycket stor orderstock, som kunde arbetas av då efterfrågan började vika. Den plötsliga stegringen i ordergången under de första månaderna förra året kom i ett läge, då orderstocken krympt så mycket att sysselsättningssituationen betraktades som mycket allvarlig.

Tabell 7. Sjösättning och leveranser av fartyg
1961—63

	1961	1962	1963
Sjösatt tonnage, antal	74	74	74
1 000 bruttoton	757	856	878
Levererat tonnage, antal	77	80	74
1 000 bruttoton	748	886	967
Export milj. kronor	885	1 060	1 310

Källa: Sveriges Varvsindustriförenings verksamhetsberättelse för 1963.

Det förefaller inte sannolikt att ordergången till varven i år blir lika stark som i fjol. Visserligen kommer den ökade internationella handeln att höja efterfrågan på sjöburen frakt, men överkapaciteten kvarstår fortfarande. Med tanke på den för närvarande höga orderstocken hos världens varv synes detta fartygsöverskott komma att finnas kvar i ännu några år. Den nuvarande orderstockens storlek synes dock vara en god garanti för fortsatt hög sysselsättning hos framför allt storvarven under detta och nästkommande år.

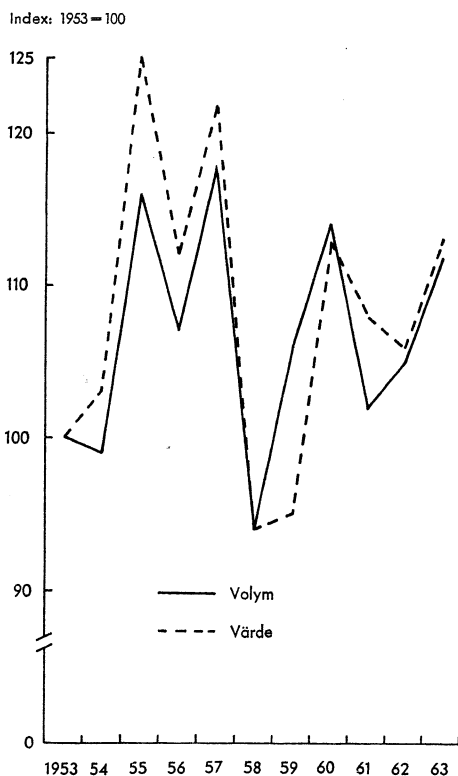
TRÄINDUSTRI

Den svenska exporten av sågade och hyvlade trävaror uppgick 1963 kvantitativt till 1,04 milj. stds, värde-

mässigt till 1,05 miljarder kronor. Därmed överträffades motsvarande värden för 1962 med 6 resp. 8 procent. Som framgår av differensen mellan värde- och kvantitetsökningen i exporten ägde en viss prisstegring rum under fjolåret (jfr fig. 5). Priserna på exporten till Storbritannien låg i december 1963 ca 6 procent högre än i december 1962. Ännu har dock den prisnivå som rådde före det stora prisfallet 1961 ej återhämtats. Leveranserna inom landet beräknas ha ökat ungefär lika mycket som exporten. Uppgången i sågverksproduktionen stannade emellertid vid 3 procent, vilket innebär att sågverkens färdigvarulager minskade.

Exportens länderfördelning redovisas i tabell 8. Storbritannien är fortfarande de svenska sågverkens största kund. Dess relativa betydelse har emellertid

Figur 5. Export av trävaror 1953—63

Källa: Konjunkturläget (konjunkturinstitutet).

EEC:s betydelse för svensk trävaruexport ökar

successivt minskat under en följd av år. I fjol gick ca $\frac{1}{4}$ av sågverksexporten till detta land mot ca 40 procent för 10 år sedan. Däremot har exporten på den västeuropeiska kontinenten under några år expanderat kraftigt. Som resultat av dessa utvecklingstendenser passerades EFTA av EEC under fjolåret som den största marknaden för den svenska trävaruexporten. Minskningen av exporten till Danmark under 1963 får ses som en följd av den strama ekonomiska politik som i prisstabiliseringssyfte fördes i detta land.

Tabell 8. Sveriges export av sågade och hyvlade trävaror av barrträd 1961—63

	1961	1962	1963
	tusen stds		
Storbritannien	298	259	259
Nederländerna	178	184	205
Västtyskland	150	174	185
Danmark	126	135	115
Frankrike	49	49	71
Spanien	30	39	66
Övriga	138	142	138
Totalt	969	982	1 039

Källa: Statistiska Meddelanden (statistiska centralbyrån).

Omsvängningen i utförseln av trävaror hänger till stor del samman med en förändring i importörernas lagerpolitik. Efter att under 1961 och 1962 ha skurit ned sina lager fyllde köparna ånyo på dessa under fjolåret. Då dessutom trävarukonsumtionen till följd av livligare byggnadsverksamhet ökade kraftigt, lättade marknadssituationen betydligt. Liksom under de närmast föregående åren tillgodosågs större delen av efterfrågeökningen från öststaterna och Kanada, vilka därmed ytterligare utökade sin marknadsandel på Västeuropa. Som exempel på dessa länders framrykning kan nämnas, att Ryssland blivit Storbritanniens huvudleverantör av sågade och hyvlade trävaror. Bara för några år sedan dominerades den brittiska marknaden av finska och svenska exportörer.

Den förbättring i marknadsläget som inträdde i fjol har ytterligare accentuerats i år. Försäljningen för leverans 1964 uppgick vid månadskiftet april/maj till 880 000 stds mot 750 000 stds vid motsvarande tid i fjol. Den totala försäljningen väntas dock ej bli näm-

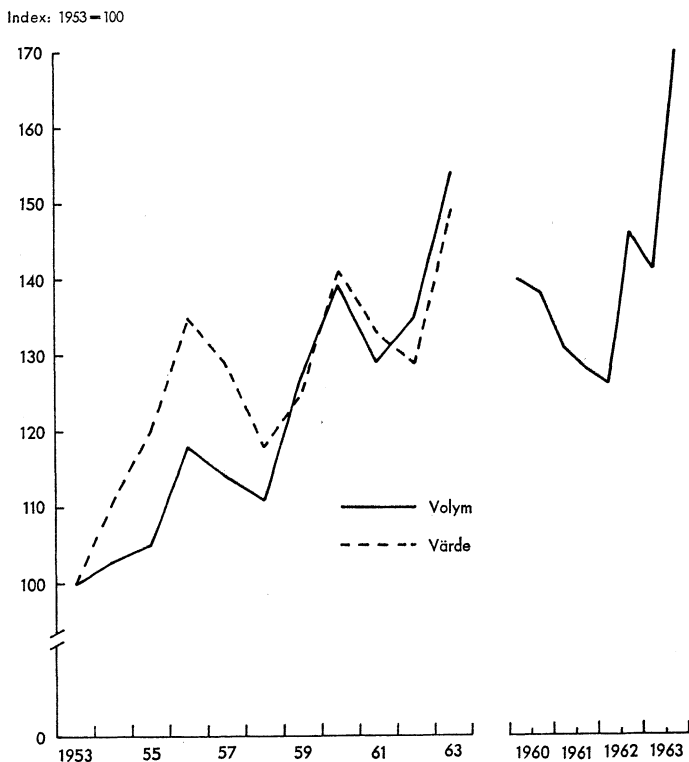
vårt större än fjolårets. Då den totala träkonsumtionen i Västeuropa, dit 90 procent av Sveriges export går, beräknas stiga mera i år än i fjol, kommer således de svenska sågverkens marknadsandel ytterligare att minska. Mycket talar för att den svenska exporten av sågade och hyvlade trävaror kommer att — såsom fallet varit de senaste 10 åren (se figur 5) — under några år framöver fluktuera kring en horisontell trendlinje.

MASSA- OCH PAPPERSINDUSTRI

Under hösten 1962 inträdde en förbättring i marknadsläget för massa, vilket då en längre tid präglats

Figur 6. Export av massa 1953—63

Källa: Konjunkturläget (konjunkturinstitutet).

av depressiva tendenser. Försäljningen gick lättare och resulterade t.o.m. i smärre prishöjningar. Dessa tecken till uppgång förstärktes mer och mer under fjolåret och tog sig snart uttryck i ökade leveranser. Efter en väderleksbetingad svag start sköt den svenska massaexporten, som framgår av figur 6, raskt uppåt. Exportökningen ledde inte omedelbart till motsvarande produktionsökning utan massaföretagen föredrog att i stället skära ner sina färdigvarulager, som vid tiden för konjunktursvängningen betraktades som onormalt stora.

Det mängdmässiga resultatet av fjolårets export och produktion av massa framgår av tabell 9. Det kan nämnas att ökningen av exportvärdet på grund av prisstegringar blev något större än av exportkvantiteten. Fjolårets exportökning var till hög grad koncentrerad till sulfatmassa. Skillnaden i ökningstakt mellan sulfat- och sulfitmassa framgår allra tydligast om man ser till exportvärdet. Även prismässigt förbättrades nämligen marknadsläget snabbare för sulfaten än för sulfiten. Av tabellen framgår också att exporten av blekt massa ökade mer än utförseln av oblekt massa, vilket sammanhänger med den pågående omstruktureringen i pappersförbrukningen från lägre till högre kvaliteter.

EEC:s ställning som den största importören av svensk massa förstärktes förra året. Exporten dit var i värde räknat 17 procent högre än under 1962, medan exportökningen till EFTA stannade vid 12 procent. Av hela massaexporten gick 44 procent till EEC-området. Till EFTA-staterna gick 36 procent. Av de en-

Tabell 9. Produktion och export av massa 1963

	Totalproduktion		Export	
	1 000 ton	Förändr. i procent 1962—63	1 000 ton	Förändr. i procent 1962—63
Dissolving	396	+ 3	347	+ 2
Blekt sulfitmassa	808	+14	580	+14
Oblekt sulfitmassa ...	701	- 1	362	+ 3
Blekt sulfatmassa	1 102	+28	968	+28
Oblekt sulfatmassa ..	1 495	+17	555	+ 6
Tot. kem. massa	4 502	+14	2 811	+14
Slipmassa	1 100	± 0	393	+ 9

Källa: Svenska Cellulosaföreningen.

skilda länderna ökade Västtyskland sin import från Sverige med närmare 15 procent, medan den brittiska importen av svensk massa endast steg 8 procent, dvs. ca hälften av den genomsnittliga ökningen.

Produktionen följde i stort sett samma utvecklingslinjer som exporten. Som nämnts var dock ökningen något lägre till följd av en medveten lageravveckling hos massaföretagen. De allmänna betingelserna för den fortsatta utvecklingen under innevarande år är tämligen gynnsamma. Papperskonsumtionen i världen beräknas öka i minst samma takt som i fjol. Dessutom förefaller det ganska troligt att de brittiska importörerna kommer att öka sina lager. Däremot är någon lageruppbyggnad av nämnvärd grad knappast att räkna med i Västtyskland. Där ägde nämligen av allt att döma en avsevärd lagerökning rum redan förra året. Ett väsentligt inslag i framtidsbedömningen är konkurrensen från Nordamerika. Som nämnts i den internationella översikten väntas konjunkturuppgången i USA fortsätta ännu en tid, vilket torde medföra ett minskat intresse hos amerikanska och kanadensiska exportörer att sälja på Europamarknaden. Detta betyder sannolikt också att de svenska exportmöjligheterna på Sydamerika ökar.

Pappersindustrin noterade även under 1963 produktions- och leveransökningar som klart överträffade genomsnittet för hela industrin. Som framgår av tabell 10 var produktionen i ton räknat under 1963 ca 11 procent högre än under 1962. Denna ökning motsvarar ungefär höjningen av tillverkningskapaciteten under fjolåret. Bland de olika produktslagen uppvisade gruppen papp och kartong den största ökningen. Denna uppgång är hänförlig till ett kapacitetstillskott för kraftliner på ca 100 tusen ton. Även för kraft-, sulfit- och journalpapper ägde betydande produktionsstegringar rum. Däremot noterades endast en svag ökning för tidningspapper.

Produktionsökningen för papper möjliggjordes av den stigande efterfrågan såväl på hemmamarknaden som på exportmarknaderna. Leveranserna inom landet steg i något mindre och utlandsleveranserna i något högre takt än produktionsökningen. Som tabell 10 visar var exportökningen störst för journalpapper samt papp och kartong medan kraft- och sulfitpapperet noterade de största leveransökningarna inom landet.

**Produktionen
av papper
steg 11 pro-
cent 1963**

Lagerförändringarna var obetydliga vilket i regel är fallet beroende på papperets karaktär av beställningsvara.

Av den totala exporten av papper 1963 gick 47 procent till EEC och 28 procent till EFTA. Exportökningen till EFTA-länderna uppgick till 23 procent; ökningen till EEC-området var 16 procent. Skillnaden i ökningstakt mellan dessa områden torde mindre vara en effekt av deras respektive tullsänkingsprogram än ett resultat av den allmänna konjunkturförbättringen i Storbritannien. Pappersexporten till detta land var under 1963 inte mindre än 28 procent högre än under året innan.

Den mängdmässiga expansionen inom pappersindustrin har fortsatt under innevarande år. Produktionsvolymen låg under första kvartalet 15 procent över nivån under motsvarande period i fjol. Exportvolymens ökning mellan nämnda perioder var närmare 30 procent. Även om dessa ökningstal, vilka av skäl som tidigare omnämnts till viss del är av tillfällig natur, inte kommer att hållas återstoden av året, är det likväl inte orealistiskt att räkna med att produktions- och leveransökningarna under detta år blir av samma storleksordning som under förra året. Till skillnad mot den mängdmässiga situationen har prisläget för pappersindustrin obetydligt förbättrats. Visserligen har under fjolåret och i år vissa smärre prisstegringar

Tabell 10. Produktion och leveranser av papper 1963

	Produktion		Export		Leveranser på hemmamarkn.	
	Förändr.	Förändr.	Förändr.	Förändr.	Förändr.	Förändr.
	1 000 ton	1962—63 %	1 000 ton	1962—63 %	1 000 ton	1962—63 %
Kraftpapper ..	706	11	524	6	150	15
Sulfitpapper ..	187	11	98	5	84	14
Greaseproof och pergamyn ..	37	3	28	8	9	0
Tidningspapper	642	2	425	4	212	5
Journalpapper	190	23	111	73	81	1
Finpapper ..	199	3	66	—3	130	6
Övrigt papper	178	10	46	10	112	9
Papp o. kartong	533	25	346	30	165	11
Totalt	2 672	11	1 645	12	943	9

Källa: Svenska Pappersbruksföreningen.

ägt rum på den inhemska marknaden och exportmarknaderna, men fortfarande anses lönsamheten för flera produktslag vara låg. Då överkapaciteten som skapat det tryckta prisläget fortfarande är betydande på flera områden är knappast heller någon väsentlig prisstegring att vänta i år.

TEXTIL- OCH KONFEKTIONSINDUSTRI

Efterfrågan på textil- och konfektionsvaror var något högre under 1963 än under 1962. Konsumtionen av beklädnads- och hemtextilier uppgick till 3 573 resp. 650 milj. kronor,¹⁾ vilket efter korrigerering för prisstegringar ger en volymmässig ökning totalt på 4,5 procent. Mellan 1960 och 1963 har konsumtionsvolymen ökat med 16 procent. Medan konsumentpriserna ökade obetydligt för beklädnadstextilier, sjönk priset på hemtextilier med ett par procent under fjolåret. Partipriserna på textilvaror låg i genomsnitt 2 å 3 procent högre än under 1962, vilket delvis får ses mot bakgrunden av en 8 procent högre råvaruprisnivå inom textilområdet.

Textil- och konfektionsindustrierna rön-te inte lika stora framgångar på exportmarknaderna som under de närmast föregående åren. Totalt ökade exportvärdet mellan 1962 och 1963 med 8 procent till 422 milj. kronor. Liksom föregående år uppvisar triksåutförelsen den största procentuella ökningen. Till skillnad från tidigare år innebar däremot 1963 en mindre nedgång för såväl garn- som vävnadsexporten. Särskilt beträffande trikså- men även konfektionsvaror koncentrerades i än högre grad än tidigare exporten till EFTA-länderna och huvudsakligen till de nordiska länderna.

Som antyds av tabell 11 ökade konkurrensen från utlandet ytterligare under fjolåret och importen steg med 12 procent till 1 842 milj. kronor inom textil och konfektion. Tillväxten i konsumtion och export ledde som följd av importstegringen inte till samma uppgång i den textila produktionen. Volymökningen för textil- och konfektionsindustriernas samlade produktion stannade nämligen vid 3 procent 1963. Denna ökning fördelades med drygt 1 procent för textilindustri och 5 procent

¹⁾ Enligt IUI:s beräkning.

för konfektionsindustri. Sysselsättningen sjönk med någon procent, vilket tyder på en fortsatt produktivitetstegring men även sammanhänger med viss arbetskraftsbrist. Sedan 1953 har antalet sysselsatta inom textil- och konfektionsindustri minskat med ca 21 procent medan produktionen samtidigt ökat med 15 procent.

Utvecklingen för delbranscherna varierar avsevärt. **Garnproduktionen** minskade med 5 procent 1963. Tillverkningen av ullgarn steg åter något efter de senaste årens nedgång, medan för bomullsgarn kunde noteras en minskning med 9 procent. Det inhemska syntetullgarnet konkurrerade med framgång med det importerade och svarade för 13 procent av tillförseln under 1963. Till skillnad från föregående år sjönk tillverkningen av rayonordsilke kraftigt, under det att betydande ökningar noterades för rayonull- och rayonsilkegarn. För specialgarner inträffade ingen nämnvärd förändring.

Tillbakagång för bomulls- och ylle- vävnader Produktionen av vävnader låg under 1963 i vikt räknat några procent lägre än under 1962. Tillverkningen av ylle- och bomullsvävnader sjönk 6 procent, medan en kraftig ökning ägde rum för övriga vävna-

Tabell 11. Export och import av textil- och konfektionsvaror 1963

	I m p o r t			E x p o r t		
	Förändring		1963 mkr	Förändring		1963 mkr
1960/63 %	1962/63 %	1960/63 %		1962/63 %		
Textilfibr.	- 1,2	± 0,0	242	+ 17,6	+11,8	80
Garn o. tråd	+35,6	+16,2	362	+ 41,2	- 2,6	24
Vävnader (tyger)	+16,2	+ 8,0	525	+ 59,2	- 2,6	113
Specialväv- nader ¹⁾	+43,9	+17,2	272	+ 73,8	+14,1	73
Konfektions- varor ²⁾	+65,5	+20,6	187	+ 82,9	+15,4	75
Trikåvaror	+72,8	+17,6	254	+338,5	+11,2	57
Totalt	+30,4	+12,2	1 842	+ 68,1	+ 8,2	422

1) Inkl. mattor, tyll, spetsar, band, konfektionerade artiklar utom kläder m.m.

2) Exklusive läderkonfektion o.dyl.

Källa: Statistiska Meddelanden (statistiska centralbyrån).

der, mattor och filter. Nedgången för ylletyger berodde i likhet med föregående år till en del på en fortsatt utveckling mot lättare beklädnadsvävnader. Tillbakagången för bomullstyger synes sammanhånga med fortsatta ogynnsamma modesvängningar. Medan importen av bomullsvävnader i stort sett låg kvar på 1962 års nivå, ökade införseln av yllevävnader väsentligt. Importandelarna uppgick inom beklädnadssektorn till 46 procent för ylletyger och 35 procent för bomullstyger.

När det gäller användningsområden bröts den uppåtgående trenden för beklädnadsvävnader av syntetfibrer under fjolåret med en produktionsminskning på 6 procent, vilket emellertid mer än kompensades av en uppgång inom heminredningssektorn med 30 procent. Vidare noterades en fortsatt kraftig nedgång för heminredningsvävnader av ylle. Inom denna sektor av vävnader ligger emellertid importandelen väsentligt lägre än inom beklädnadssektorn. För vävnader totalt kan dock konstateras en ökad importandel under 1963.

Trikåindustrin var i likhet med de närmast föregående åren den mest expansiva av delbranscherna och höjde i fjol sin produktion med 6 procent i vikt räknat jämfört med 1962. Däri ingick en oförändrad produktionsnivå för bomullstrikå, en ökning i tillverkningen av syntetsilkevaror med 6 procent samt en produktionsökning för ylletrikå med 15 procent. Tillverkningen av underkläder minskade något, medan överkläder och trikåväv för avsalu undergick en kraftig ökning liksom tidigare år. Efter en mindre stagnation under 1962 steg åter produktionen av strumpor och sockor, totalt med närmare 6 procent, av enbart syntetsilke med 3 procent. Importkonkurrensen var emellertid besvärande överlag och importandelen steg till drygt 41 procent.

**Fortsatt
expansion
för trikå-
fabrikerna**

Konfektionsindustrin övervann under 1963 den tillfälliga stagnationen från föregående år. För herr- och gosskonfektion blev produktionsökningen volymmässigt 1 procent och för dam- och flickkonfektion 8 procent. Överlag hävdade sig den s.k. tyngre konfektionen, huvudsakligen av ylletyp, bättre än den lättare konfektionen av bomullskaraktär; den under senare år synnerligen expansiva konstfibersektorn undergick emellertid en än kraftigare ökning i fjol. Räknat i

antal plagg ökade på herrsidan produktionen av överrockar av ylle med 38 procent, kostymer med 9 procent, medan tillverkningen av uddakavajer minskade med 11 procent. Produktionen av bomulls- och konstfiberbyxor ökade starkt. På damsidan ökade tillverkningen av långbyxor med 30 procent, kjolar med 4 procent samt dräkter och klänningar med 11 procent, under det att produktionen av kappor och jackor i stort sett förblev oförändrad under 1963.

Ökad importandel i konfektionsvarutillförseln

Den starka importökningen under senare år — 65 procent mellan 1960 och 1963 — innebar att importen svarade för drygt 13 procent av tillförseln till den inhemska marknaden för konfektionsvaror. De relativt största ökningstalen redovisas för fjolåret för införseln av över- och underkläder för herrar och gossar samt yllekappor, ylleklänningar, bomullsblusar och kjolar för damer och flickor. Under senare år har exporten av herrunderkläder och korsettartiklar rönt betydande framgångar.

Den jämfört med 1950-talet något gynnsammare utvecklingen inom textil- och konfektionsindustrierna under 1960-talet har framkallats av en stigande ökningstakt i den privata konsumtionen. Under åren 1959—61 var lönsamheten inom den egentliga textilindustrin i genomsnitt klart högre än under 1950-talet, vilket medgav ökad investeringstakt med åtföljande produktivetsförbättringar. Den skärpta importkonkurrensen jämte de framför allt för bomullsindustrin ogynnsamma modesvängningarna pressade under 1962 ned priserna och lönsamheten hotades. Situationen ter sig för 1963 i detta avseende likartad, var till kommer vissa svårigheter att uttaga råvaru- och lönekostnadernas höjning i form av prishöjningar. Triåindustrin liksom vissa delar av konfektionsindustrin synes däremot i någon mån ha förbättrat sin ställning under 1963.

Att döma av konjunkturinstitutets marsbarometer kan man räkna med en viss utjämning av ökningstakten i produktionen under 1963 mellan de båda huvudsektorerna »textil» och »sömnad». Inom väverier, spinnerier och beredningsverk förefaller således konjunkturbilden ha ljusnat jämfört med för ett halvår sedan medan expansionstakten inom sömnadsindustrin i varje fall inte syntes vara tilltagande.

SKO- OCH LÄDERINDUSTRI

Den totala skokonsumtionen beräknas 1963 till 24,9 miljoner par. Detta innebär en ökning av skokonsumtionen med nära 9 procent i förhållande till året innan. Produktionen av läderskor uppgick år 1963 till 10,3 miljoner par, vilket är ca 100 000 par mer än året innan. Ökningen faller här helt på herrskor som mellan 1962 och 1963 steg från 3,46 till 3,72 miljoner par.

Nettoimporten ökade mellan 1962 och 1963 från 6,4 miljoner par till 8,5 miljoner par, vilket innebär en uppgång med ca 33 procent. De största importkvantiteterna kommer som vanligt från Italien, men importen från EFTA-länderna ökas allt mer, vilket till viss del anses bero på tullsänkningarna. Ännu så länge är utbytet med dessa länder, i absoluta siffror sett, relativt blygsamt. Sammanlagt importerades under 1963 ca en halv miljon par skor från EFTA-länderna. Sveriges export av skor är alltså jämt liten och höll sig 1963 på ungefär samma nivå som året innan dvs. mellan 1,1 och 1,2 miljoner par.

Den gynnsamma utveckling för läderindustrin som började under 1962 har under fjolåret fortsatt. Produktionen av ovanläder från nötkreatur ökade med hela 18 procent mellan 1962 och 1963 och produktionen av handsk- och beklädnadsläder från får och get var år 1963 nära 10 procent större än året innan.

Produktionen av bottenläder, som en längre tid haft en vikande tendens minskade även i fjol. Nedgången mellan 1962 och 1963 var 4 procent, vilket dock är en betydlig dämpning i minskningstakten jämfört med tidigare år. Utrikeshandeln med lädervaror blir allt större. Mellan 1962 och 1963 steg exporten av ovanläder från nötkreatur hela 47 procent. Den största ökningen hänförs till lackläder, av vilket exporten mellan 1962 och 1963 fördubblades. Förra året uppgick exporten av lackläder till omkring 9 miljoner kvf. och sammanlagt kom exporten av ovanläder från nötkreatur upp till 14,4 miljoner kvf. Härmed översteg den för första gången importen som, trots en uppgång med 22 procent, stannade vid 13,7 miljoner kvf.

Importen av ovanläder från får och get var 1963 drygt fem gånger större än exporten. Den tidigare så kraftiga importstegringen mattades mellan 1962 och 1963 då ökningen inskränkte sig till omkring 2 procent.

**Ökad
utlands-
konkurrens
för skofabri-
kerna**

Importen 1963 var 17,8 miljoner kvf. Exporten av motsvarande artiklar steg 1962/1963 från 2,9 till 3,4 miljoner kvf., vilket innebär ca 17 procent. Stegningen hänför sig nästan helt till handsk- och beklädnadsläder.

BYGGNADSVERSAMHETEN

De totala investeringarna i byggnader och anläggningar inklusive underhåll beräknas 1963 ha uppgått till 16,5 miljarder kronor. Detta innebär i fasta priser räknat en ökning från föregående år med 7 procent. De största ökningarna faller på bostadsbyggandet samt investeringarna för förvaltning, sjukhus, skolor m.m. Även posten »vägarbete, vatten och avlopp» ökade kraftigt medan investeringarna inom samfärdsel minskade något.

Regeringens program för igångsättning av nya bostäder uppgick 1963 till 85 000 lägenheter. Detta innebär en nedskärning av programmet jämfört med 1962 då inte mindre än 91 000 lägenheter påbörjades. Inskränkningen under 1963 har av regeringen motiverats med risken för överhettning inom byggnadssektorn. Under 1962 färdigställdes ca 75 000 lägenheter, medan motsvarande siffra för 1963 var drygt 81 000. Småhusbyggandet har stadigt ökat och 1963 färdigställdes över 23 000 enheter vilket är drygt 10 procent fler än vad som färdigställdes året innan. För 1964 har regeringen föreslagit ett jämfört med 1963 i stort sett oförändrat program för bostadsbyggandet.

Under senare delen av 1961 började industrins investeringar i byggnader och anläggningar att stagnera. Mellan 1961 och 1962 minskade investeringarna 3 procent räknat i fasta priser. Enligt den reviderade nationalbudgeten var byggnads- och anläggningsinvesteringarna inom industrin volymmässigt 1½ procent större 1963 än 1962. I konjunkturinstitutets prognos för 1964 räknar man med en minskning med omkring 4 procent jämfört med 1963. Denna prognos är baserad på statistiska centralbyråns investeringsenkät i februari 1964. På senare år har avvikelserna mellan de av företagen i enkäterna anteciperade investeringsutgifterna och den faktiska investeringsutvecklingen blivit allt större. På grund härav har det också blivit vanskeligare att ställa prognoser med utgångspunkt från dessa uppgifter.

Stagnation i industrins byggnadsin- vesteringar

De statliga investeringarna i byggnader och anläggningar (inkl. bostäder) beräknas mellan 1962 och 1963 volymmässigt ha ökat 3 procent. Detta innebär en ökning från den tillfälliga nedgången 1961/62, och ökningen kommer enligt konjunkturinstitutets prognos att accentueras något för 1964.

Kommunernas byggnads- och anläggningsinvesteringar har under de senaste åren stigit starkt och stegringen (inkl. bostäder) mellan 1962 och 1963 beräknas till inte mindre än 16 procent. För 1964 kalkyleras med en ökning på 10 procent.

KRAFTVERK

Elkraftsproduktionen, som under en lång följd av år varit ökande, uppgick 1963 till 40,5 miljarder kwh vilket innebär en minskning med ca en halv procent jämfört med 1962. Nedgången faller helt på vattenkraftsproduktionen som minskade 3 å 4 procent. Detta beror främst på att tillrinningen under året till de älvar som producerar kraft var lägre än normalt. Produktionen av värmekraft ökade i stället med över 1 miljard kwh. Det normalt stora exportöverskottet av elkraft förbyttes i ett mindre importöverskott.

Utbyggnadsgraden väntas under 1964 bli hög och vid normal vattentillgång beräknas produktionen av vattenkraft uppgå till ca 45 miljarder kwh, vilket jämfört med 1963 års produktion innebär en ökning med omkring 15 procent.

Den inhemska förbrukningen av elkraft (exkl. överskottsleveranser till ångning) uppgick 1963 till 33,5 en ökning med närmare 8 procent. Nära $\frac{2}{3}$ av den totala förbrukningen sker inom industrin. Av denna förbrukning sker $\frac{1}{3}$ inom massa- och pappersindustrin, vilken till följd av en kraftig produktionsökning avsevärt ökade sin elkonsumention. Under 1964 beräknas den totala förbrukningen öka drygt 6 procent.

